

VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
118 0 Rs 000626 10 Rev
Banja Luka, 06.10.2010. godine

Vrhovni sud Republike Srpske, u vijeću sastavljenom od sudija, Darka Osmića kao predsjednika vijeća, Biljane Tomić i Stake Gojković, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja, D. L. iz P., koga zastupa punomoćnik S. B., advokat iz P., protiv tuženog M.-R. P. DOO P., koga zastupa punomoćnik G.L., radnik tuženog, radi zaštite prava iz radnog odnosa, vrijednost spora 47.765,35 KM, odlučujući o reviziji tužitelja, protiv presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj: 011-0-Ž-08-000 354 od 28.8.2008. godine, na sjednici održanoj 06.10.2010. godine, donio je

P R E S U D U

Revizija tužitelja se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Osnovnog suda u Prijedoru broj: Rs-45/05 od 24.4.2008. godine poništena je, kao nezakonita, odluka tuženog o otkazu ugovora o radu broj 81-143/04 od 29.10.2004. godine i naloženo tuženom da tužitelja vrati u radni odnos i rasporedi na poslove i radne zadatke koji odgovaraju njegovoj stručnoj spremi (stav 1. izreke).

Obavezan je tuženi da tužitelju isplati: na ime razlike plata za period od 16.8.2004. do 29.10.2004. godine, iznos od 618,33 KM; na ime razlike plate za period od 30.10.2004. do 29.1.2005. godine, iznos od 726,51 KM; na ime neisplaćenih plata za period od 01.2.2005. do 31.12.2005. godine, iznos od 4.109,99 KM; na ime neisplaćenih plata za 2006. godinu, iznos od 5.357,77 KM; na ime neisplaćenih plata za 2007. godinu, iznos od 5.357,77 KM; i na ime neisplaćenih plata za period od 01.01. do 15.2.2008. godine, iznos od 740,60 KM, sve sa zakonskom zateznom kamatom, na naprijed dosuđene iznose, počev od dana presuđenja do isplate (stav 2. izreke).

Odbijen je, kao neosnovan, tužbeni zahtjev u dijelu koji se odnosi na isplatu plata za period od 04.3.2004. do 16.8.2004. godine, te uplatu doprinosa za PIO i za slučaj nezaposlenosti, (stav 3. izreke).

Odbačena je, kao neblagovremena, tužba u dijelu kojim je tražena isplata neisplaćenih plata, regresa za korištenje godišnjeg odmora, zimmice i ogreva, te uplatu doprinosa za PIO, za period od 01.01.1994. do 04.3.2004. godine (stav 4. izreke).

Odbijen je, kao neosnovan, zahtjev tužitelja za isplatu regresa, ogreva i zimmice za 2004. 2005. 2006. i 2007. godinu, te naknade na ime otpremnine, u iznosu od 3.334,22 KM (stav 5. izreke).

Obavezan je tuženi da tužitelju uplati pripadajuće doprinose po osnovu penzijskog i invalidskog osiguranja za period od 16.8.2004. do 15.2.2008. godine (stav 6. izreke). Odbijen je, kao neosnovan, zahtjev tužitelja da mu tuženi na ime neisplaćenih zakonskih zateznih kamata, na iznos duga od 24.597,60 KM, isplati iznos od 11.327,32 KM i na ime neisplaćenih zateznih kamata, na iznos duga od 19.514,74 KM, isplati iznos od 8.768,29 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od dana presuđenja do isplate (stav 7. izreke).

Obavezan je tuženi da tužitelju, na ime troškova postupka, isplati iznos od 518,50 KM sa zakonskom zateznom kamatom od dana presuđenja do isplate.

Presudom Okružnog suda u Banjoj Luci broj: 011-0-Ž-08-000 354 od 28.8.2008. godine žalba tužitelja je djelimično usvojena i prvostepena presuda preinačena u dijelu odluke kojom je odlučeno o isplati razlike plate, naknade plate, zakonskih zateznih kamata i troškova parničnog postupka (stav 2. 7. i 8. izreke prvostepene presude), tako što je obavezan tuženi da tužitelju, na ime razlike plate i na ime naknade neisplaćenih plata, isplati iznose i to: za period od 16.8.2004. do 31.8.2004. godine, iznos od 150,66 KM; za 9. mjesec 2004. godine, iznos od 241,61 KM; za period od 01.10. do 29.10.2004. godine, iznos od 226,06 KM; za period od 30.10. do 31.10.2004. godine, iznos od 15,59 KM; za 11. mjesec 2004. godine, iznos od 241,61 KM; za 12. mjesec 2004. godine, iznos od 241,61 KM; za period od 01.01. do 29.01.2005. godine, iznos od 227,59 KM; za drugi mjesec 2005. godine, iznos od 284,79 KM; za 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. i 11 mjesec 2005. godine, iznos od po 381,59 KM; za 12. mjesec 2005. godine, iznos od 380,89 KM; za 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. i 11. mjesec 2006. godine, iznos od po 445,28 KM; za 12. mjesec 2006. godine, iznos od 459,65 KM; za 2007. godinu, za svaki mjesec, iznos od po 485,71 KM; za 01. mjesec 2008. godine, iznos od 487,83 KM i za period od 01.2. do 15.2.2008. godine, iznos od 252,33 KM, sve sa zakonskom zateznom kamatom, na svaki pojedinačni mjesečni iznos, od desetog u narednom mjesecu za prethodni mjesec, do isplate.

Obavezan je tuženi da tužitelju na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 1.510,00 KM. U preostalom dijelu žalbe stranaka su odbijene, te prvostepena presuda potvrđena (u stavu 1. 3. 4. 5. i 6.).

Blagovremenom revizijom tužitelj pobija drugostepenu presudu zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se osporena presuda ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tuženi pobija njene navode i predlaže da se ista odbije kao neosnovana.

Revizija tužitelja nije osnovana.

Prije svega treba reći, da je u ovom predmetu, povodom revizije tuženog i dopune revizije tužitelja protiv iste drugostepene presude, donesena odluka broj: 118-0-Rev-08-001 076 od 26.5.2010. godine kojom je revizija tuženog odbijena, a dopuna revizije tužitelja odbačena kao neblagovremena. Naknadno se utvrdilo (kada je predmet sa svim spisima vraćen prvostepenom sudu) da je protiv drugostepene presude reviziju izjavio i tužitelj, ali ona nije bila uložena u spis, zbog čega je predmet sa svim spisima ponovo dostavljen ovom sudu da se odluči i o ovoj reviziji.

Tužitelj revizijom pobija drugostepenu odluku u dijelu kojim je potvrđena prvostepena presuda o odbijanju zahtjeva koji se odnosi na isplatu plata za period od 04.3.2004. do 16.8.2004. godine i uplatu doprinosa za PIO i za slučaj nezaposlenosti; odbacivanju tužbe u dijelu kojim je tražena isplata neisplaćenih plata, regresa za korištenje godišnjeg odmora, zimnice i ogreva, te uplatu doprinosa za PIO, za period od 01.01.1994. do 04.3.2004. godine i o odbijanju zahtjeva za isplatu regresa, ogreva i zimnice za 2004., 2005., 2006. i 2007. godinu.

Među strankama nije sporno da je tužitelj bio u radnom odnosu kod tuženog od 16.8.2004. godine, kada su zaključili ugovor o radu na neodređeno vrijeme. Tužitelj nije faktički radio kod tuženog. Imao je status neraspoređenog radnika. Odlukom tuženog br. 81-143/04 od 29.10.2004. godine tužitelju je otkazan ugovor o radu iz ekonomskih organizacionih i tehnoloških razloga, sa otkaznim rokom od tri mjeseca i otpremninom od 1.908,54 KM.

Nije sporno da je tužitelj ranije (prije zasnivanja radnog odnosa kod tuženog) bio u radnom odnosu kod R. ž. r. Lj. iz P. Dana 30.4.2004. godine između R. ž. r. Lj. AD P. i LNM (u daljem tekstu: osnivači) zaključen je Ugovor o osnivanju Društva..... N. r. Lj. d.o.o. P. (koji je kasnije promjenio ime u M. R. P. d.o.o. P. – kako je sada označen tuženi), koji je dana 12.8.2004. godine upisan u sudski registar Osnovnog suda u Banjoj Luci. Naprijed spomenutim Ugovorom o osnivanju (član 17.) tuženi se obavezao preuzeti sve zaposlene radnike osnivača R. ž. r. Lj. iz P. i za njih izmiriti pripadajuća prava i obaveze sa stanjem na dan 31.12.2003. godine (član 17. stav 2.), prema specifikaciji iz Priloga 7, te usvojiti poslovni plan u kojem će definisati ukupan broj zaposlenih koji ne može biti manji od 500 preuzetih radnika i program socijalnog zbrinjavanja preostalog broja preuzetih radnika, u skladu sa Zakonom o radu i važećim Kolektivnim ugovorom (član 17, stav 3.). Članom 5. Sporazuma o regulisanju međusobnih prava i obaveza koji su zaključili osnivači i koji predstavlja sastavni dio Ugovora o osnivanju, predviđeno je, kao prioritetna aktivnost, namirenje dospjelih obaveza prema radnicima Društva (do i ne preko iznosa sadržanih u Prilogu 7.3. Ugovora o osnivanju u odnosu na period prije 31.12.2003. godine i do i ne preko iznosa od 11.050.682,00 KM u odnosu na period nakon 01.01.2004. godine) utvrđen na način i u skladu sa pojedinačnim kolektivnim ugovorom zaključenim između Društva i sindikata. Prema specifikaciji iz Priloga 7.3. neto zarade radnika, na dan 30.4.2004. godine (dan zaključenja Ugovora o osnivanju) iznosile su 6.191.784,00 KM, obaveze za regres terenski dodatak i otpremnine iznosile su 895.423,00 KM i doprinosi za PIO 1.080.624,00 KM. Deklaracijom od 30.4.2004. godine čiji su potpisnici osnivači i sindikat, čiji cilj je bio (prema članu 1. Deklaracije) da detaljnije definišu član 17. Ugovora o osnivanju, regulisano je da će se broj zaposlenih,

potrebnih za aktivnosti rudnika, kretati u rasponu od 600 do 750 radnika, u zavisnosti od nivoa proizvodnje i razvoja rudnika, te da će tuženi riješiti neisplaćene obaveze prema radnicima RŽR, kao što je precizirano u Prilogu 7.3. Ugovora o osnivanju, tačke 1. i 3. (koje se odnose na naprijed navedene iznose neto zarade i iznose na ime obaveza za regres terenski dodatak, otpremninu i dr.) do maksimalnog ukupnog iznosa od 7.087.207,00 KM, a u skladu sa članom 5. Sporazuma, te je postignut sporazum o načinu i dinamici izmirenja preuzetih obaveza. Slijedom utvrđene dinamike tuženi je tužitelju u više navrata, zaključno sa 25.10.2006. godine, isplatio ukupan iznos od 3.453,50 KM.

Kod naprijed opisanog činjeničnog stanja nižestepeni sudovi su, između ostalog, zaključili da je tužba tužitelja u dijelu kojim je tražio isplatu novčanih potraživanja od 01.01.1994. do 04.3.2004. godine neblagovremena, a da je zahtjev tužitelja u odnosu na potraživanja, za period od 04.3.2004. do 16.8.2004. godine, neosnovan zbog nedostatka pasivne legitimacije, te da zahtjev za isplatu regresa i ostalih davanja po osnovu radnog odnosa (naknada za zimnicu i ogrev), nije osnovan, jer tužitelj nije faktički radio, a ni ostalim radnicima nisu isplaćivane ove naknade.

Upravo u ovom dijelu tužitelj osporava drugostepenu presudu ističući da se u razrješenju ove pravne stvari (pogotovo u pogledu zahtjeva za uplatom doprinosa Fondu PIO) ne može primjeniti Zakon o radu, nego Zakon o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 29/78, 39/85 i 57/89, te "Službeni glasnik Republike Srpske", br. 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04. - u daljem tekstu. ZOO), jer da Ugovor o osnivanju od 30.4.2004. godine predstavlja ugovor u korist trećeg lica, iz člana 149. tog zakona, te da je prekinuta zastara, jer je tuženi tužitelju sve do okončanja prvostepenog postupka isplaćivao novčane iznose ispunjavajući obaveze preuzete tim ugovorom, što u smislu odredbe člana 387. ZOO predstavlja priznanje duga.

Navodi revizije nisu mogli ishoditi drugačiju odluku.

Drugostepenom presudom, u dijelu koji se pobija revizijom tužitelja, odbačena je tužba u jednom dijelu zbog neblagovremenosti, odnosno odbijen dio tužbenog zahtjeva koji se takođe odnosio na potraživanja iz radnog odnosa, uključujući i uplatu doprinosa Fondu PIO.

Dakle, radi se o zaštiti prava iz radnog odnosa, slijedom čega nema sumnje da se u konkretnom slučaju radi o parnici iz radnog odnosa, za koju je postupak regulisan odredbom člana 419. do 422. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07 i 49/09 - u daljem tekstu: ZPP).

Jednako tako, s obzirom na naprijed opisani predmet spora, mjerodavno materijalno pravo za razrješenje spornog odnosa je Zakon o radu ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 38/00, 41/00, 47/02, 38/03, 66/03 i 55/07, u kojem je objavljen prečišćen tekst ovog zakona – dalje ZR), jer je odredbom člana 1. stav 1. propisano da se tim zakonom uređuju, između ostalog, plate i naknade po osnovu rada i druga prava i obaveze koji nastaju po osnovu radnog odnosa na teritoriji Republike Srpske.

Prema tome, nije osnovan prigovor revidenta da u razrješenju spornog odnosa nije bilo mjesta primjeni odredbe člana 105. ZR.

Odredbom člana 105. ZR propisano je da radnik, koji smatra da mu je poslodavac povrijedio pravo iz radnog odnosa, može da podnese tužbu nadležnom sudu za zaštitu toga prava, u roku od jedne godine od dana saznanja za povredu prava, a najkasnije u roku od 3 godine od dana učinjene povrede. Proizlazi, da je blagovremenost tužbe u radnom sporu procesna pretpostavka za ostvarenje sudske zaštite.

Pravo na rad i pravo na isplatu plate po osnovu uloženog rada su osnovna prava iz radnog odnosa iz kojeg proističu sva druga prava po osnovu rada (između ostalih – pravo na godišnji odmor, za koji je vezano pravo za isplatu regresa; pravo na uplatu odgovarajućih doprinosa za zdravstveno i penzijsko-invalidsko osiguranje; pravo na neka druga primanja, pod uslovom da je njihova isplata utvrđena zakonom i kolektivnim ugovorom i da poslodavac raspolaže sredstvima za tu namjenu). Platu radnik prima svakog mjeseca za ostvareni rad u prethodnom mjesecu. Proizlazi, da se sa svakim izostankom isplate iznosa na ime plate, ili manjom isplatom iste, može smatrati da je zaposleni saznao, odnosno mogao znati, da mu je poslodavac uskratio ili ograničio, odnosno povrijedio pravo iz radnog odnosa.

Kod nespome činjenice da se potraživanje tužitelja, pored ostalog, odnosi i na isplatu primanja za period od 01.01.1994. do 04.3.2004. godine, a da je tužba podnesena 04.3.2005. godine, pravilnom se ukazuju odluke nižestepenih sudova u dijelu kojim su, pozivom na odredbu člana 105. ZR, odbacili tužbu u pogledu potraživanja za ovaj period.

Suprotno tvrdnji revidenta, Ugovor o osnivanju zaključen 30.4.2004. godine nije ugovor u korist trećeg lica kako ga karakteriše odredba člana 149. ZOO, jer R. ž. r. Lj. AD P. (kao raniji poslodavac tužiteljice) nije u svoje ime ugovorio potraživanje u korist tužiteljice i drugih svojih radnika, nego je svoj dug prema njima prenio na drugog osnivača LNM. U ovakvoj situaciji takav ugovor bi se mogao karakterisati samo kao ugovor o preuzimanju duga iz člana 446. stav 1. ZOO, koji je tužitelj (kao vjerovnik) prihvatio, jer je od tuženog, kao preuzimaoca duga, primio isplate učinjene temeljem tog ugovora (član 446. stav 3. ZOO).

Shodno odredbi člana 450. stav 1. ZOO preuzimalac može istaknuti vjerovniku sve prigovore koji proističu iz pravnog odnosa između prijašnjeg dužnika i vjerovnika, iz kojeg potiče preuzeti dug što, u konkretnom slučaju, podrazumjeva i prigovor neblagovremenosti tužbe, budući da se radi o potraživanju iz radnog odnosa, slijedom čega se tužba u odnosnom dijelu ukazuje neblagovremenom i pod uslovom da se na razrješenje spornog odnosa mogu primjeniti odredbe ZOO, što ovdje, s obzirom na naprijed izloženo, nije slučaj.

Rok propisan odredbom člana 105. ZR je prekluzivni rok i odnosi se na podnošenje tužbe. To nije zastarni rok iz člana 360. stav 1. ZOO čijim protekom prestaje pravo zahtijevati ispunjenje obaveze prinudnim putem. Pravila o zastari se, shodno odredbi člana 370. ZOO, ne primjenjuju u slučajevima kada su u zakonu određeni rokovi

u kojima treba da se podigne tužba (kao u radnom sporu u kojem je rok za podizanje tužbe propisan odredbom člana 105. ZR) ili da se izvrši određena radnja pod prijetnjom gubitka prava. Zato za razrješenje ove pravne stvari nema značaja činjenica, koju naglašava tužitelj u reviziji, da mu je tuženi isplatio preuzeti dug u godini u kojoj je podnesena tužba.

Iz naprijed navedenog proizlazi da bi tužba bila blagovremena samo za potraživanja nastala u godini koja je prethodila podnošenju tužbe pa nadalje, to jeste od 04.3.2004. godine. Međutim, pravilno su nižestepeni sudovi odbili zahtjev tužitelja za isplatom naprijed spomenutih potraživanja za period od 04.3.2004. godine do 16.8.2004. godine, jer u tom periodu on nije bio zaposlen kod tuženog (ugovor o radu zaključen 16.8.2004. godine) niti je tuženi, spomenutim Ugovorom o osnivanju (član 17.) od 30.4.2004. godine preuzeo obavezu plaćanja dužnih naknada za ovaj period, pa nema njegove pasivne legitimacije u pogledu ovog dijela zahtjeva.

Tužitelj revizijom pobija drugostepenu presudu i u dijelu kojim je odbijen njegov zahtjev za naknadu regresa za korištenje godišnjeg odmora.

Ovo pravo je akcesorne prirode i zavisi od toga da li je radnik faktički radio i da li je ostvario pravo na korištenje godišnjeg odmora. Dnevni odmor, topli obrok, godišnji odmor, te regres za korištenje tog odmora, predstavljaju prava iz radnog odnosa koja imaju za cilj da radnik nakon obavljenog faktičkog rada regeneriše svoje radne sposobnosti, odnosno da omoguće radniku relaksaciju i okrepljenje zbog uspješnijeg kasnijeg obavljanja posla. Ako nema faktičkog rada nema ni potrebe za ovakvim odmorima, a saglasno tome ni za isplatom naknada povodom korištenja ovih prava.

Tužitelj u periodu, za koji traži naknadu na ime regres za korištenje godišnjeg odmora, nije radio, slijedom čega nije imao potrebe za regeneracijom svojih radnih sposobnosti, a time ni izdataka povodom ostvarenja naprijed opisanih prava.

Nížestepeni sudovi nisu pogrešno primjenili materijalno pravo kada su odbili zahtjev tužitelja za naknadu ogreva i zimmice.

Ovaj zahtjev bi, eventualno, bio osnovan samo pod uslovom da su ostalim radnicima isplaćene ove naknade i da je tuženi raspolagao sredstvima za ove namjene. Načelo pravičnosti, jednakosti i solidarnosti nalaže da tužitelj dijeli istu sudbinu u pogledu spomenutih primanja po osnovu rada kao i ostali radnici tuženog. Tužitelj nije ni tvrdio da su ostali radnici ove naknade primili. Svoje potraživanje po ovom osnovu temelji samo na činjenici da je mogućnost isplate ovakvih naknada propisana Kolektivnim ugovorom.

Odredbom člana 57. Opšteg kolektivnog ugovora („Službeni glasnik RS“ br. 13/98 do 21/01) koji je bio na snazi u periodu za koji se traži naknada ogreva i zimmice, kao i odredbom člana 36. Opšteg kolektivnog ugovora koji je sada na snazi, isplata sredstava za obezbjeđenje zimmice i ogreva, u visini trostrukog iznosa najniže cijene rada, predviđena je samo kao mogućnost, a ne kao obaveza i to pod uslovom da poslodavac raspolaze sredstvima za tu namjenu, jer se isplata vrši na teret materijalnih troškova poslovanja.

Kod činjenice da su nižestepeni sudovi uz naknadu razlike plate za period od 16.8.2004. do 15.02.2008. godine (u iznosima određenim drugostepenom presudom), sa pripadajućom zateznom kamatom, obavezali tuženog da na te iznose uplati i doprinose na ime tužitelja kod nadležnog Fonda PIO, ne stoji navod revidentata da o ovom djelu zahtjeva nije odlučeno.

U odnosu na navode revizije kojima se ukazuje da je trebalo obavezati tuženog da uplati doprinose nadležnom Fondu PIO, na ime penzijskog i invalidskog osiguranja, za čitav sporni period i to prema osnovici pune plate koju bi tužitelj primio, da je faktički radio, obračunate prema zakonu i kolektivnom ugovoru, treba reći slijedeće.

Tuženi je za tužitelja uplatio doprinose nadležnom Fondu PIO prema osnovici naknade plate koju mu je isplatio po osnovu ispunjenja obaveza preuzetih Ugovorom o osnivanju od 30.4.2004. godine. Nižestepenim presudama je obavezan da te doprinose isplati i za period od od 16.8.2004. do 15.02.2008. godine, prema iznosima dosuđenim na ime razlike plate za taj period.

Odredbom člana 1. Zakona o doprinosima („Službeni glasnik RS“, br. 51/01 do 120/08 – u daljem tekstu ZD) propisano je da se njime uređuje sistem obaveznih doprinosa za finansiranje penzijskog i invalidskog osiguranja, zdravstvenog osiguranja, osiguranja od nezaposlenosti i dječija zaštita u Republici Srpskoj. Osnovicu za uplatu doprinosa, prema odredbi člana 8. ZD, predstavlja neto plata i sve naknade koje poslodavac isplaćuje u skladu sa ugovorom o radu, kolektivnim ugovorom i pravilnikom o radu, a na koje se plaća porez na lična primanja. Prema odredbi člana 13. ZD, obaveza uplate doprinosa zavisi i dospjeva sa isplatom plate. Pravo na plaćanje doprinosa na ime penzijskog i invalidskog osiguranja jeste pravo iz radnog odnosa koje ima svaki zaposleni radnik. Obveznik uplate tog doprinosa je poslodavac koji je dužan uplatu izvršiti prilikom isplate plate radniku.

Prema izloženom, pravo na uplatu doprinosa na ime penzijskog i invalidskog osiguranja ima akcesoran karakter i zavisi od prava na isplatu plate, kao i od same isplate i visine plate, tako da se ne može posmatrati odvojeno, kako bi to htio prikazati revident.

Iz navedenog proizlazi da pri donošenju osporene presude nije pogrešno primjenjeno materijalno pravo na štetu tužitelja, niti su učinjene povrede parničnog postupka, što tužitelj navodi kao revizioni razlog, ali ne obrazlaže u čemu se ogledaju te povrede, a ni one o kojima sud vodi računa po službenoj dužnosti, slijedom čega je odlučeno kao u izreci na osnovu odredbe člana 248. ZPP.

Predsjednik vijeća
Darko Osmić

Za tačnost opravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podrašćić

